

4 Απριλίου 2023

Η άσκηση της ευσέβειας τρέφει την ψυχή με θεία διανοήματα!

/ [Σοφίας Πατερικής Απαύγασμα](#)

[Άγιος Βασίλειος ο Μέγας](#)

Οι άγιοι Γρηγόριος ο Θεολόγος (αριστερά) και Βασίλειος ο Μέγας.

(Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)

Μέγας Βασίλειος,
Επιστολή 2 προς τον φίλον Γρηγόριον
[τον Θεολόγο]

Την πρώτη επιστολή μπορείτε να την διαβάσετε εδώ:
<http://www.pemptousia.gr/?p=368095>

1. Ανεγνώρισα την επιστολήν σου, σαν εκείνοι που αναγνωρίζουν τα παιδιά των φίλων των από την ομοιότητα που εμφανίζουν προς τους γονείς των. Διότι το να λέγης ότι η διαμόρφωσις του τοπίου δεν αποτελεί σπουδαίον κίνητρον διά να προκαλέση εις την ψυχήν σου κάποιαν διάθεσιν να ζήσης μαζί μας, πριν μάθης κάτι περί του τρόπου και της μορφής του βίου μας, αυτό είναι πραγματικά ιδικόν σου

διανόημα, άξιον μάλιστα της ψυχής σου, η οποία λογαριάζει όλα τα επίγεια ως μηδέν εν συγκρίσει προς την μακαριότητα που μας αναμένει συμφώνως προς τας επαγγελίας.

Εγώ δε, όσα πράττω ο ίδιος εις αυτήν την ερημίαν νύκτα και ημέραν, εντρέπομαι να τα περιγράψω. Διότι εγκατέλειψα μεν την ζωήν του άστεως, ως πρόξενον μυρίων κακών, αλλά δεν κατώρθωσα να εγκαταλείψω τον εαυτόν μου. Αντιθέτως είμαι όμοιος μ' εκείνους που πηγαίνουν εις την θάλασσαν και λόγω της απειρίας εις την θαλασσοπλοίαν είναι ανήσυχoi και καταλαμβάνονται από ναυτίαν· στενοχωρούνται από τον όγκον του πλοίου, διότι εξ αιτίας του ταλαντεύεται πολύ, και όταν από εκεί μεταβούν εις την λέμβον ή το ακάτιον* πάλιν ναυτιούν και ζαλίζονται· διότι η ναυτία και η χολή τους ακολουθεί παντού. Κάτι τέτοιο λοιπόν συμβαίνει και με ημάς.

Εφ' όσον φέρομεν μαζί μας τα ένοικα πάθη, είμεθα παντού εις ομοίους θορύβους, ώστε τίποτε σπουδαίον από αυτή την ερημίαν δεν εκερδίσασμεν¹. Εν πάση περιπτώσει όσα έπρεπε να κάμωμεν και όσα θα μας καθιστούσαν ικανούς ν' ακολουθήσωμεν τα ίχνη εκείνου ο οποίος μας υπέδειξε τον δρόμον της σωτηρίας, με τους λόγους «ει τις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν και αράτω τον σταυρόν αυτού και ακολουθείτω μοι» (Ματθ. 16, 24), είναι τα ακόλουθα.

2. Πρέπει να προσπαθώμεν να κρατώμεν τον νουν εις κατάστασιν ησυχίας. Διότι αυτός είναι σαν οφθαλμός, ο οποίος με την συνεχή μετακίνησίν του, άλλοτε μεν περιφερόμενος προς τα πλάγια, άλλοτε δε στρεφόμενος με συχνότητα άνω και κάτω, δεν ημπορεί να ίδη καθαρά ο,τι ευρίσκεται εμπρός του, αλλά το βλέμμα του πρέπει να στηριχθή σταθερά εις το βλεπόμενον αντικείμενον, εάν πρόκηται να καταστήση καθαράν την θέαν αυτού· ούτω και ο νους του ανθρώπου, όταν περισπάται από μυρίας κοσμικής φροντίδας, είναι ανίκανος να ατενίση την αλήθειαν.

Εκείνον, παραδείγματος χάριν, που δεν έχει περιβληθή τα δεσμά του γάμου τον συνταράσσουν λυσσώδεις επιθυμίας και ακατασίγαστοι ορμαί και απελπιστικοί έρωτες εκείνον δε που είναι ήδη δεσμευμένος με σύζυγον, τον κατέχει άλλο είδος αγωνίας, όπως είναι, εις περίπτωσιν ατεκνίας, η επιθυμία παιδιών, εις περίπτωσιν που έχει παιδιά, η μέριμνα της παιδοτροφίας, η προφύλαξις της συζύγου, η επιμέλεια του οίκου, η προστασία των υπηρετών, η ζημία από τα συμβόλαια, οι διαπληκτισμοί προς τους γείτονας, αι αντιδικίαι εις τα δικαστήρια, οι κίνδυνοι από το εμπόριον, οι κόποι της καλλιεργείας αγρών. Κάθε ημέρα που έρχεται φερει μαζί την ιδικήν της επισκότησιν [το σκοτεινιάσμα] της ψυχής. Και αι νύκτες

παραλαμβάνουσαι τας φροντίδας της ημέρας, πλανεύουν τον νουν με τας δικάς των φαντασίας.

Τούτων δε μία μόνον διαφυγή υπάρχει, ο χωρισμός από ολόκληρον τον κόσμον. Αναχώρησις δε από τον κόσμον δεν σημαίνει απλώς σωματικήν μετακίνησιν από αυτόν, αλλά απόσπασιν της ψυχής από την συμπάθειαν προς το σώμα, τόσοσιν ώστε να γίνη κανείς άπολις, άοικος, άφιλος, ακτήμων, χωρίς προσωπικήν περιουσίαν, χωρίς μέσα συντηρήσεως, χωρίς επιχειρήσεις, χωρίς κοινωνικάς συναναστροφάς, αμαθής κατά τα ανθρώπινα διδάγματα, έτοιμος να δεχθή εις την καρδίαν εντυπώσεις, αι οποίαι γεννώνται από την θείαν διδασκαλίαν.

Ετοιμασία δε της καρδιάς προς τούτο είναι η απομάθησις [απομάκρυνση] των εκ της πονηράς συνηθείας διδαγμάτων, τα οποία την κατέχουν ήδη. Διότι ούτε εις την κηρόπλακα είναι δυνατόν να γράψη κανείς αν δεν ισοπεδώση πρώτα τα γράμματα που είναι από πριν γραμμένα εις αυτήν, ούτε την ψυχήν είναι δυνατόν να εφοδιάση με θεία δόγματα, αν δεν εξαγάγη τας από την συνηθειαν προκαταλήψεις της. Λοιπόν προς τον σκοπόν αυτόν η ερημία μας παρέχει μέγιστον όφελος, κατευνάζουσα τα πάθη μας και δίδουσα εις το λογικόν την άνεσιν να τα ξερριζώση τελείως από την ψυχήν.

Διότι, όπως τα θηρία είναι ευκατάβλητα όταν ημερωθούν, ούτω και αι επιθυμιαί, αι οργαί και αι λύπαι, τα ιοβόλα [δηλητηριώδη] κακά της ψυχής, όταν διά της ησυχίας κατευνασθούν και παύσουν να εξαγριώνωνται με τον συνεχή ερεθισμόν, γίνονται ευκαταγώνιστα διά της δυνάμεως της λογικής. Επομένως ο τόπος πρέπει να είναι ακριβώς σαν τον ιδικόν μας, απηλλαγμένος από την επικοινωνίαν με ανθρώπους, ώστε η συνοχή της ασκήσεως να μη διακόπτεται από κανένα εξωτερικόν περισπασμόν.

Η δε άσκησις της ευσεβείας τρέφει την ψυχήν με θεία διανοήματα.

Τι είναι λοιπόν μακαριώτερον από το να μιμήται κανείς επί της γης την χορείαν των αγγέλων;

Ευθύς με την αυγήν της ημέρας να ορμά εις προσευχήν, διά να αινέση τον κτίστην με ύμνους και ωδάς;

Έπειτα, αφού ο ήλιος λάμψη καθαρά, να στρέφεται εις τα έργα, ενώ η προσευχή τον ακολουθεί πάντοτε, ώστε να αρτύη [η προσθήκη καρυκευμάτων. Εδώ με αλάτι] τας εργασίας του με ύμνους σαν με άλας;

Διότι την ψυχικήν κατάστασιν εις την οποίαν επικρατεί χαρά και όχι λύπη χαρίζουν

αι παρηγορία των ύμνων.

Αρχή καθάρσεως της ψυχής λοιπόν είναι η ησυχία, κατά την οποία ούτε η γλώσσα συζητεί τας ανθρωπίνας υποθέσεις ούτε οι οφθαλμοί κοιτάζουν τα ροδαλά και αρμονικά σώματα ούτε η ακοή προσελκύει την προσοχήν της ψυχής εις ακρόασιν μελωδιών που είναι συντεθειμένοι χάριν ηδονής η εις λόγους ευτραπέλων και αστείων ανθρώπων, κάτι που έχει κατ' εξοχήν την δύναμιν να παραλύη την προσήλωσιν της ψυχής.

Διότι ο νους, όταν δεν διασκορπίζεται προς τα έξω και δεν διαχέεται διά των αισθητηρίων προς τον κόσμον, επιστρέφει προς τον εαυτόν του και από τον εαυτόν του αναβαίνει προς την έννοιαν του Θεού.

Καθώς δε περιουγάζεται και φωτίζεται από εκείνο το κάλλος, λησμονεί και την ιδικήν του φύσιν ακόμη· δεν ελκύει την ψυχήν εις φροντίδα διά την τροφήν ούτε εις μέριμναν διά την ενδυμασίαν, αλλά, ελεύθερος από γηίνας φροντίδας, όλην του την προσοχήν μεταθέτει εις την απόκτησιν των αιωνίων αγαθών, ήτοι εις το πώς θα επιτύχη την σωφροσύνην και την ανδρείαν, την δικαιοσύνην και την φρόνησιν², καθώς και όσας άλλας αρετάς που υπάγονται εις τας ανωτέρω γενικάς, αι οποίαι ικανώνουν τον αγαθόν άνδρα να επιτελή όλα τα καθήκοντα της ζωής.

* Ο ιστός που βρίσκεται στο μπροστινό μέρος του πλοίου ο πρωραίος ιστός.

1. Ο Βασίλειος ομιλεί με αυτήν την γλώσσαν προς τον φίλον του όχι μόνον διά λόγους ταπεινοφροσύνης, αλλά και χάριν της συνηθιζομένης μεταξύ οικείων ειρωνείας.

2. Αι αρεταί αυταί αποτελούν την τετρακτύν της ηθικής των Ελλήνων της κλασικής αρχαιότητος.

Από τον τόμο «Βασιλείου Καισαρείας του Μεγάλου, Άπαντα τα έργα 1, Επιστολαί Α'», εισαγωγή, κείμενο, μετάφραση, σχόλια Παναγιώτης Χρήστου, της σειράς Έλληνες Πατέρες της Εκκλησίας, των εκδόσεων Πατερικαί Εκδόσεις «Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς».

PERMANENTLY_REMOVED